

Kirken i andre lande

Aktuelle traditioner i den russisk ortodokse kirke

REDAKTIONEN PÅ KIRKESIDEN har kontaktet studielektor i russisk på Københavns Universitet Mads Büchert Eskildsen (MBE) for at høre mere om aktuelle kirkelige traditioner i den ortodokse kirke i Rusland. Følgende uddrag er en del af et større interview, som vil blive bragt i Flensborg Avis senere som en kronik.

Redaktionen: For nylig begyndte fastetiden i den lutherske kirke. Vi lutheranere er ikke gode til at faste, da Luther mere eller mindre afskaffede fastens praksis. Alligevel oplever vi inden for vores kirke, at der langsomt hos mange opstår et behov for at finde tilbage til gamle praksisser. Mange prøver sig fx frem i fastetiden. Hvilke særlige traditioner har den russiske ortodokse kirke i fastetiden og i den efterfølgende påske, som jo på grund af den russiske kirkes brug af den julianske kalender ligger forskudt i forhold til vores fastetid og påske?

MBE: De "rigtige" ortodokse overholder fasten efter forskrifterne, går i kirke, deltager i en lang række særlige påsegudstjenester på alle tidspunkter af dagen. Antallet og arten af disse ritualer er omfattende og varer gennem hele fasteperioden og intensiveres i ugen op til påske og forsætter seks dage efter påske, hvor de troende hilser hinanden med ordene "Kristos voskresje!" ("Kristus er opstanden!") og replicerer på denne hilsen med et "Voistinu voskresje!" ("Sandelig er han opstanden!").

Redaktionen: Selvom der også hos os er forholdsvis lang tid til påske endnu, kan vi allerede købe påskeæg i supermarkederne. Påskeægget spiller ikke nogen rolle i den lutherske kirke. Vi siger i stedet til vore børn, at det er påskeharen, der er kommet med det. Ja, påskeharen har endda ofte stjålet æggene fra fuglene. Nogle vil mene, at det er en lidt besynderlig fortælling.

I den ortodokse kirke spiller ægget en helt anden rolle. Hvilken rolle spiller ægget i den ortodokse tradition?

MBE: I Rusland er der en gammel tradition for at give hinanden rødmalde påskeæg. Selve ægget symboliserer graven og opstandelsen, mens den røde farve symboliserer blodet fra den korsfæstede Jesus. Æggene kan ud over den røde farve været dekorerede med sirlige mønstre og billeder af fx kirker. Desuden anses påskeægget for at have magiske egenskaber. Forskellige slaviske folkeslag tilskriver ægget forskellige egenskaber lige fra beskyttelse mod ildebrand over udryddelse af muldvarpe til bevarelse af familien. I de senere år har hønseægget fået konkurrence fra chokoladeæg og æg af andre materialer som træ eller marmor.

Redaktionen: Til slut vil vi gerne spørge dig, hvad du personligt finder mest interessant i den russisk-ortodokse faste- og påsketradition?

MBE: Det samme som i alle andre religiøse traditioner og religiøse riter – at de oprindeligt af baseret på noget snusfornuftigt, i fastens tilfælde at rense organismen. For at få folk til at gøre dette, har det været nødvendigt med en overmenneskelig diætist som overbevisende argument. At man så ikke kun får rensed ud, men også måske kommer den evige frelse et skridt nærmere, er en sidegevinst, der er blevet omklassificeret til hovedgevinst.

Redaktionen: Tak for samtalen.
Samtalen er gennemført af Finn Rønnow.

Ja eller nej til begravelse af ikke-medlemmer

Præstens dilemma

SKAL EN PRÆST begrave folk, der ikke er medlem af kirken? I Danmark siger halvdelen af 942 adspurgte præster nej!

Telefonen ringer, det er bedemanden, der på familiens vegne spørger, om Helligåndskirken er ledig, og om jeg har mulighed for at forrette begravelsen af deres 80 år gamle mor om fem dage. Det vil jeg gerne, men skal dog lige vide, om afdøde var medlem af Dansk Kirke i Sydslesvig? Det var hun ikke, men hendes familie er!

Skal jeg nu svare ja eller nej?

Et nej

Jeg kunne være kontant og sige nej, fordi der ikke er plads til gratister i Dansk Kirke i Sydslesvig. Jeg ønsker nemlig ikke at begrave folk, der ved deres fulde fem har valgt ikke at være medlem af kirken, fordi de kan spare penge ved ikke at betale kirkeskat. Kirken bæres af dens medlemmer og hvis man ikke ønsker at være en del af dette fællesskab, skal man heller ikke forvente at få en kirkelig begravelse. Jeg kunne også sige nej, fordi jeg rent faktisk respekterede afdødes ønske om ikke at have kirkelig betjening ved begravelsen. Og det til trods for at familien fortæller, at afdøde havde en lidt fjern tilknytning til kirken og sin barnetro.

Et ja

Hvis jeg sagde ja til begravelsen, var det ikke for afdøde men for de pårørendes skyld. Det giver nemlig mening at være til hjælp og støtte for familien i den svære situation. Skal der være overensstemmelse mellem, hvad præsten prædiker om søndagen og hans forhold til at begrave ikke medlemmer, så skal han sige ja! Præsten skal ikke se på, hvad der er ret og retfærdigt, men på hvor der er behov og hvor han kan hjælpe.

Spørgsmålet er nu, kærer læser, hvad ville du svare! Ja eller nej?

Jacob Ørsted, præst ved Helligåndskirken i Flensborg

Det er påske!

Det er påske! Alting springer ud, alle knopperne er lige ved at briste, det er livet, der vil leves. Det er Gud, der vil trøste alle os, der måtte miste.

Og når Gud gir liv og gør det underfuldt og grønt, blir det påske og opstandelse og skønt!

Alle fugle giver glæden luft, så vi også føler trangten til at synge; alle blomsterne beruser sig i duft for at lokke bierne til deres klynge.

Og når Gud gir liv og gør det underfuldt og nyt, blir det påske og opstandelse og lydt!

Men derude på vor kirkegård er der stille, selv om liljer trompeterer. Her er ingen af de døde, der opstår, her kan alle se, at døden triumferer.

Men når Gud gir liv og gør det underfuldt engang, blir det påske og opstandelse og sang.

Kan vi tro det? Det er aldrig set, at de døde rejser sig fra deres græve. Vi har hørt at det trods alt engang er sket at en sten er blevet væltet i en have.

Og når Gud gir liv og gør det underfuldt at se, blir det påske, og opstandelse kan ske.

Det er håbet, og det gir os mod, og det gør, at vi kan leve her med døden. Det er håbets puls der banker i vort blod når vi synes, vi må segne under nøden.

Og når Gud gir liv og gør det underfuldt af trods, blir det påske og opstandelse hos os!

Tekst og melodi af Holger Lissner

En ny påskesalme

Det er påske! Alting springer ud

For nylig udkom salmebogstillægget '100 salmer' på forlaget 'Eksistensen', og det rummer – som titlen antyder – 100 salmer som er af ny og nyere dato. Der er salmer til hele kirkeåret, og langt de fleste er også skrevet til nykomponeret musik – eller omvendt; musikken er skrevet til de nye tekster. Da påsken står for døren, har vi her taget fat i en af de nye påskesalmer; den der hedder 'Det er påske' fra 1993. Salmen er oprindeligt udgivet i 'Du fylder mig med glæde' fra 1998, og Lissner benytter sig i salmen af en kobling mellem årtid, natur og kristendom, som også Grundtvig ofte har benyttet ('Påskeblomst, hvad vil du her' (DDS 236), 'I al sin glans nu stråler solen' (DDS 290) m.fl.). De to første vers beskriver foråret med alting der springer ud, med knopper der brister, fugle der synger og blomster der drager bier. I 3. vers, som er salmens centrum, bliver der pludselig stille, fordi kirkegårdens tavshed modsiger al forårs- og opstandelses-jubel og giver plads til tvivlen, der kulminerer med konstateringen af at døden åbenbart triumferer. Efter den sætning kan man sætte en streg der markerer salmens præcise midte, og dødens tilsyneladende triumf modsiges da af et 'men': Men når Gud gir liv og gør det underfuldt engang, blir det påske og opstandelse og sang.

Det lille 'men' markerer en bevidst modsætning, for i de fire andre vers står der 'og' i stedet for 'men'. Lissner har sagt at han med salmen forsøger at sætte ord på det ubegribelige i opstandelsestroen, som de klassiske påskesalmer ikke ofte gør, og det er denne intention der afspejler sig i vers 3. De to sidste vers handler om opstandelsens håb, trøst og mulighed. Salmen forener således det sanselige og erfaringsnære med evangeliet. Sammenstillingen af natur, liv og sansning på den ene side og påsken med Guds opstandelseskraft på den anden side findes ikke kun i salmens overordnede komposition, men også overalt i de

enkelte vers. I allerførste linje konstateres det sidestillet at det er påske og at alting springer ud. Der sættes ikke lighedstegn mellem forår og påske, men de knyttes i dette og de følgende vers så tæt sammen at det næsten bliver ét. Det gælder også i de tilbagevendende omend ikke identiske 'omkvæd', hvor linje 1 og 3 konstaterer at 'Gud gir liv', og at 'det bliver påske', begge dele i nutid for at understrege at påske ikke blot var engang, men også er nu og her. I indledningen af vers 2 findes i øvrigt en ret direkte parallel til Grundtvigs 'Alt, hvad som fuglevinger fik', DDS 10, hvor fuglesang og lovsang sammenlignes. Salmen er oprindeligt skrevet til en kendt melodi, nemlig Bennny Andersens og Poul Dissings 'Det er forår, alting klippes ned', og mens det for Lissner er et problem, at 'Dissing synger med', kunne man også betragte dette som en kvalitet fordi det på underfundig vis forbinder det folkelige med evangeliet. Det er i øvrigt en tanke værd, at mens der i den verdslige sang klippes ned, så springer det hele ud i påskesalmen.

Salmens melodi er et interessant eksempel på at en ny tekst ikke nødvendigvis skal synges på melodien til den tekst som den er inspireret af. Et eksempel fra den klassiske salmeliteratur er at vi ikke synger Grundtvigs 'O kristelighed' på melodien til

Kingos 'Far verden, far vel', som den er skrevet med afsæt i. Holger Lissner skrev teksten til 'Det er påske' med inspiration fra Andersen og Dissing - men han valgte selv at skrive en ny melodi 'for at komme uden om den melodi, som jeg oprindeligt skrev teksten til, men ikke ønskede og ønsker skal bruges til min tekst, fordi der er alt for meget Poul Dissing i'. Lissner skriver om melodien, at 'springene helt bevidst ligger på hovedordene. Så ligesom Kristus af søvne opsprang, sådan springer min melodi op fem gange, med oktav- og sekstspring, og omkvædet bygger op med en skala nedefra og tager endnu et sidste spring op på ordet 'påske', før den falder til ro'. Når han peger hen på 'Herren af søvne opvågned, opsprang' vedkender han sig en inspiration fra Thomas Laubs meget tekstnære melodik i denne salme - hvis der står noget om at springe op og vågne op, er det nærliggende at lade melodien springe opad.

Morten Skovsted, præst i Hjortshøj og medlem af redaktionsgruppen bag '100 salmer'

Redaktionens tilføjelse: En række af de danske kirker i Sydslesvig har indkøbt salmebogstillægget '100 salmer', så kirkegang kan medføre at man vil blive udsat for nye salmer God fornøjelse!